

Напрямок 2. Механізми державного управління

**МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ:
КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ**

Кривачук Л.Ф.

*доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна*

Становище дітей в сучасній Україні свідчить про існування низки проблем у сфері охорони дитинства, а формування та реалізація державної політики у цій сфері здійснюється часто фрагментарно та безсистемно. Це обумовлює необхідність дослідження механізмів формування та реалізації державної політики у сфері охорони дитинства в Україні, зокрема, їх змістове наповнення, з'ясування особливостей функціонування, здійснення їх теоретичного обґрунтування та вироблення науково-прикладних підходів до вдосконалення цих механізмів.

Враховуючи, що державне управління здійснюється у трьох напрямках: державне будівництво, формування державної політики, реалізація державної політики [2, с. 22–24], очевидно, що поняття “механізми державного управління” є ширшим, ніж поняття “механізми формування та реалізації державної політики”. Відтак вважаємо, що “механізми формування та реалізації державної політики у сфері охорони дитинства” є складовою “механізмів державного управління”. Тому, перед тим, як запропонувати формулювання поняття “механізми формування та реалізації державної політики у сфері охорони дитинства”, з'ясуємо спершу сутність понять “механізм”, “механізми державного управління”.

Довідкова література дає досить вичерпне тлумачення поняття “механізм”. Зокрема, “механізм” (у перекладі з грецької – знаряддя, машина) –

це “1) пристрій (сукупність ланок чи деталей), що передає чи перетворює рух; 2) система, що визначає порядок якого-небудь процесу діяльності, будь-яких явищ” [8, с. 355]; “сукупність станів та процесів, з яких складається яке-небудь фізичне, хімічне, фізіологічне або інше явище” [7, с. 309]; “сукупність штучних рухомо-сполучених елементів, що здійснюють заданий рух” [4, с. 380].

Зазначимо, що поява поняття “механізм” пов’язана з досягненнями класичної механіки у XVII–XVIII ст. (Галілей, Ньютон та ін.). З погляду філософського світоглядного напрямку механіцизму, згідно з яким розвиток природи та суспільства пояснюється законами механічної форми руху матерії, які вважаються універсальними та поширюються на всі види матеріального руху, можна констатувати, що механізм – це замкнена система, яка складається з незмінних елементів, і її рух підкоряється законам класичної механіки [11, с. 279]. Подальший генезис соціальних наук дозволив детермінувати механізми, як частину соціального управління, у формі системи цілеспрямованого впливу на суспільство, метою якого є впорядкування, збереження, вдосконалення та розвиток його якісної специфіки [10, с. 470]. Відтак, цілком слушно застосовувати поняття “механізм” до державного управління, як виду соціального управління, виокремлюючи поняття “механізми державного управління”.

У науковій літературі поняття “механізми державного управління” є широкоживаним, однак зміст його трактують по-різному. Зокрема, Г. Атаманчук вважає, що “механізм державного управління” – це “складна система державних органів, організованих відповідно до визначених принципів для здійснення завдань державного управління” [1, с. 86]. На думку В. Бакуменка та В. Князева, “механізми державного управління” – це “практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей” [3, с. 116–117]. Як стверджує Ю. Тихомиров, “механізм державного управління” – це “демократична державна організація управлінського впливу на суспільні процеси” [9, с. 482–

483]. Н. Нижник наголошує, що “механізм державного управління” – це “складова частина системи управління, що забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності управлінського об’єкта” [5, с. 49]. За визначенням О. Радченко, “механізми державного управління” – це “системна сукупність інституцій, структур, послідовних дій, форм, станів і процесів у державі як продукт організованої людської діяльності, що має на меті реалізацію інтересів і потреб людей та розв’язання нагальних суспільно-політичних проблем за рахунок державного впливу й регулювання суспільної життєдіяльності на основі усталених суспільних цінностей, норм і правил; є формою реалізації функцій держави та має суб’єктом органи державного управління” [7, с. 68].

Підсумовуючи зазначимо, що “механізм державного управління” є складним системним утворенням, яке поєднує в собі різні складові. Аналіз досліджень вітчизняних і зарубіжних учених стосовно тлумачення поняття “механізми державного управління” дав змогу запропонувати авторське визначення поняття “механізми формування та реалізації державної політики у сфері охорони дитинства”, яке, як вже було зазначено, є складовою поняття “механізми державного управління”. Пропонуємо трактувати поняття “механізми формування та реалізації державної політики у сфері охорони дитинства”, як складну систему, спрямовану на досягнення поставлених цілей у сфері охорони дитинства, яка включає сукупність правових норм, систему органів державної влади та місцевого самоврядування, практичні заходи, засоби, важелі, інструменти, методи, за допомогою яких здійснюється формування та реалізація державної політики у сфері охорони дитинства.

Література:

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления / Г. В. Атаманчук ; [2-е изд., доп.]. – М. : Омега-Л, 2004. – 584 с.
2. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : [монографія] / В. Д. Бакуменко. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 328 с.

3. Державне управління : словник-довідник / [за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка]. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 228 с.
4. Энциклопедический словарь / [гл. ред. Б. А. Введенский]. – М. : Большая советская энциклопедия, 1954. – Т. 2. – 720 с.
5. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління / Н. Р. Нижник, О. А. Машков ; [за ред. Н.Р. Нижник]. – К. : УАДУ, 1998. – 160 с.
6. Радченко О. В. Категорія “механізм” у системі державного управління / О. В. Радченко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2009. – № 3. – С. 64–69.
7. Словарь иностранных слов. – М. : Рус. яз., 1988. – 608 с.
8. Словник іншомовних слів. – К. : Наукова думка, 2000. – 680 с.
9. Тихомиров Ю. А. Курс административного права и процесса / Ю. А. Тихомиров. – М. : Юринформцентр, 1998. – 798 с.
10. Украинский советский энциклопедический словарь : в 3 т. – К. : Глав. ред. УСЭ, 1988. – Т. 2. – 768 с.
11. Философский словарь / [под ред. Н. Т. Фролова]. – М. : Политиздат, 1986. – 590 с.